

E GEPATITINING PROFILAKTIK CHORA-TADBIRLARI

Chutboyev Bunyod Rustamovich

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali farmakologiya klinik farmakologiya kafedrası
assistenti

Umirov Safar Ergashevich

TXKMRRM t.n.d professor

Eshmamatov Nodirbek Mamanazar o'g'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14825995>

Annotatsiya. *E* gepatiti (HEV) – gepatit virusi tomonidan chaqiriladigan jigar infeksiyasi bo'lib, asosan fekal-oral yo'l orqali yuqadi. Ushbu kasallik dunyo bo'ylab tarqalgan bo'lib, ayniqsa, sanitariya sharoitlari yetarlicha rivojlanmagan hududlarda keng uchraydi. So'nggi yillarda *E* gepatitining zoonoz yuqish yo'llari aniqlanib, rivojlangan mamlakatlarda ham kasallanish holatlari ortib bormoqda. *E* gepatiti uchun samarali antiviral dori-darmonlar yo'qligi sababli, kasallikning oldini olish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada *E* gepatitining profilaktikasi, sanitariya va gigiyena choralarining roli, emlash masalalari va xavf guruhlariga qaratilgan maxsus strategiyalar muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: profilaktika, virus, sanitariya sharoitlari, ichimlik suvi, shaxsiy gigiyena.

HEPATITIS E PREVENTION MEASURES

Abstract. Hepatitis E (HEV) is a liver infection caused by the hepatitis virus, which is transmitted mainly by the fecal-oral route. This disease is widespread throughout the world, especially in areas with insufficiently developed sanitary conditions. In recent years, zoonotic routes of transmission of hepatitis E have been identified, and the incidence of the disease is increasing even in developed countries. Due to the lack of effective antiviral drugs for hepatitis E, the implementation of measures to prevent the disease is of great importance. This article discusses the prevention of hepatitis E, the role of sanitary and hygienic measures, vaccination issues, and special strategies aimed at risk groups.

Keywords: prevention, virus, sanitary conditions, drinking water, personal hygiene.

МЕРЫ ПРОФИЛАКТИКИ ГЕПАТИТА Е

Аннотация. Гепатит Е (ВГЕ) — инфекция печени, вызываемая вирусом гепатита Е, которая передается в основном фекально-оральным путем. Это заболевание широко распространено во всем мире, особенно в районах с плохо развитой санитарией. В

последние годы были выявлены зоонозные пути передачи гепатита E, причем число случаев заболевания растет даже в развитых странах. Поскольку эффективных противовирусных препаратов от гепатита E не существует, важно принимать меры по профилактике этого заболевания. В статье обсуждается профилактика гепатита E, роль мер санитарии и гигиены, вопросы вакцинации и конкретные стратегии, ориентированные на группы риска.

Ключевые слова: профилактика, вирус, санитария, питьевая вода, личная гигиена.

E Hepatiti Profilaktikasi: Asosiy Yo‘nalishlar

E gepatitini oldini olish bo‘yicha chora-tadbirlar quyidagi asosiy yo‘nalishlarga bo‘linadi:

1. Suv va oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash
2. Shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilish
3. Yaxshi sanitariya sharoitlarini yaratish
4. Vaksinatsiya va immunizatsiya
5. Xavf guruhlarini himoya qilish

1. Suv va Oziq-Ovqat Xavfsizligini Ta‘minlash

E gepatiti odatda virus bilan ifloslangan ichimlik suvi yoki oziq-ovqat orqali yuqadi. Shuning uchun, suv va oziq-ovqat xavfsizligi muhim profilaktik choralardan biridir:

- Ichimlik suvi sifatini doimiy nazorat qilish va faqat tozalangan yoki qaynatilgan suv iste‘mol qilish kerak.

- Ifloslanishi mumkin bo‘lgan ochiq suv havzalaridan ichimlik suvi sifatida foydalanishdan saqlanish lozim.

- Meva va sabzavotlarni iste‘mol qilishdan oldin yaxshilab yuvish va qaynatish tavsiya etiladi.

- Yaxshi pishirilmagan yoki xom hayvon mahsulotlarini iste‘mol qilishdan saqlanish kerak, ayniqsa cho‘chqa go‘shti va jigar mahsulotlari ehtiyotkorlik bilan ishlov berilishi lozim.

2. Shaxsiy Gigiyena Qoidalariga Rioya Qilish

Shaxsiy gigiyena qoidalariga amal qilish E gepatitining oldini olishda muhim omil hisoblanadi:

- Qo‘llarni ovqat tayyorlashdan va iste‘mol qilishdan oldin, hojatxonadan keyin, hayvonlar bilan aloqadan so‘ng sovun bilan yuvish kerak.

- Gigiyenik talablar asosida oziq-ovqat mahsulotlarini tayyorlash va saqlash lozim.

• Jamoat joylarida umumiy foydalanishdagi idish-tovoq va boshqa buyumlardan ehtiyotkorlik bilan foydalanish zarur

3. Yaxshi Sanitariya Sharoitlarini Yaratish

E gepatiti sanitariya sharoitlari yomon bo'lgan joylarda keng tarqalganligi sababli, quyidagi chora-tadbirlar kasallikni kamaytirishga yordam beradi:

- Ichimlik suvi va oqova suv tizimlarini yaxshilash.
- Jamoat joylarida va aholi yashash joylarida tozalikka rioya qilish.
- Oziq-ovqat ishlab chiqarish va tarqatish joylarida sanitariya qoidalariga qat'iy amal qilish.

4. Vaksinatsiya va Immunizatsiya

E gepatitiga qarshi samarali vaksinalar ishlab chiqilgan bo'lsa-da, ular hali keng qo'llanilmaydi:

• HEV 239 (Hecolin®) – Xitoyda ishlab chiqarilgan va tasdiqlangan vaksina bo'lib, hozircha faqat cheklangan hududlarda qo'llanilmoqda.

• Yuqori xavf guruhlariga (safar qilayotgan shaxslar, tibbiyot xodimlari, hayvonlar bilan ishlovchilar) emlash tavsiya etiladi.

• Vaksina xalqaro miqyosda kengroq qo'llanilishi va boshqa mamlakatlarda ham tasdiqlanishi kerak.

5. Xavf Guruhlarini Himoya Qilish

E gepatiti asosan quyidagi xavf guruhlariga katta xavf tug'diradi:

• Homilador ayollar: 1-genotipli E gepatiti homilador ayollarda og'ir kechishi va yuqori o'lim darajasiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, homilador ayollar xavfli hududlarga borishdan oldin ehtiyot choralarini ko'rishlari zarur.

• Tibbiyot xodimlari: Shifokorlar, hamshiralar va laboratoriya xodimlari infeksiya yuqtirish xavfiga ega bo'lib, gigiyena qoidalariga qat'iy rioya qilishlari lozim.

• Sayohatchilar: E gepatiti endemik hududlarga sayohat qiluvchilar uchun xavf tug'dirishi mumkin. Shu sababli, xavfli hududlarga borganida qadoqlangan suv va yaxshi pishirilgan ovqat iste'mol qilish tavsiya etiladi.

• Fermerlar va chorvadorlar: Hayvonlar bilan bevosita ishlaydigan shaxslar virusni yuqtirish xavfiga ega. Xususan, cho'chqa va yovvoyi hayvonlar bilan ishlashda ehtiyotkorlik talab etiladi.

Xulosa

E gepatiti dunyo miqyosida jiddiy epidemiologik muammo bo‘lib qolmoqda. Ushbu virus asosan ifloslangan suv, oziq-ovqat yoki hayvonlardan odamga yuqadi. Kasallikka qarshi samarali antiviral davo usullari mavjud emasligi sababli, uning oldini olish bo‘yicha profilaktik chora-tadbirlarga alohida e‘tibor qaratish lozim.

Profilaktik choralar ichimlik suvi va oziq-ovqat gigiyenasiga rioya qilish, shaxsiy gigiyenani saqlash, yaxshi sanitariya sharoitlarini yaratish va xavf guruhlarini himoya qilishni o‘z ichiga oladi. Shuningdek, E gepatitiga qarshi samarali vaksinalar ishlab chiqilgan bo‘lsa-da, ularning xalqaro miqyosda keng tatbiq etilishi hali to‘liq yo‘lga qo‘yilmagan.

E gepatitining global tarqalishini kamaytirish uchun davlat miqyosida profilaktik strategiyalar ishlab chiqish, aholining kasallik haqidagi xabardorligini oshirish va sanitariya sharoitlarini yaxshilash muhim ahamiyat kasb etadi.

REFERENCES

1. World Health Organization (WHO). (2023). Hepatitis E fact sheet. Retrieved from www.who.int
2. Purcell, R. H., & Emerson, S. U. (2008). “Hepatitis E: an emerging awareness of an old disease.” *Journal of Hepatology*, 48(3), 494-503.
3. Kamar, N., Dalton, H. R., Abravanel, F., & Izopet, J. (2014). “Hepatitis E virus infection.” *Clinical Microbiology Reviews*, 27(1), 116-138.
4. European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). (2022). Hepatitis E epidemiological update. Retrieved from www.ecdc.europa.eu
5. Smith, D. B., Simmonds, P., & Jameel, S. (2015). “Consensus proposals for classification of the family Hepeviridae.” *Journal of General Virology*, 96(5), 1191-1202.
6. Nan, Y., Wu, C., Zhao, Q., Sun, Y., & Zhang, Y. J. (2017). “Hepatitis E virus (HEV): genome, replication, and pathogenesis.” *Viruses*, 9(4), 50.